

rella; lo *ginestrá* vessant damunt Llesp, a la baixa Vall de Boí, però a la part alta els balegars s'anomenen amb *-al*: «aquell *cinestrál* que es veu allà», Durro (1953). En canvi a l'Alt Vallespir en diuen un *ginester* (*-asté*, vessant cobert de bàlecs, Prats de Molló, 1969). El *ginestell* és una espècie de bàlec o ginesta boscana molt abundosa cap a Amer (1964), *CostManc.* I, s. v.; BDC XVII, 26. *Ginestó*. *Ginestós*; variant precatalana *Ginestuso* a l'Alta Ribagorça (E. T. C. I, 136). *Ginestosa*.

Ginestada, menja que prenía aquest nom pel color que li donava el safrà [c. 1385, Eiximenis]: «si menç res de cuillera, he *ginestada*, avellanat o pinyonada, celiandrat o arròs ab sucre e ab let d'amelles ---» (*Terç*, NCl. VI, 51); «si vols fer *genestada* --- mit-hi safrà, en guisa que torn a color de *genesta*», c. 1400, *Libre de Sen Soví* (Faraudo, *BABL* XXIV, 24, 56); *gin-* en Robert de Nola (69, 198); «ESCUDELLES ESPESES: avellanat --- celiandrat --- *ginestada* o farina de arròs: ptisanarium orizae ---», OPou (*ThPu.*, 192).

1 Krüger (*Hochpyr.* A, I, 55) assenyala *činéstra* a Sopena i Senet; a la zona fronterera una antiga diftongació ha fet que passi *činástra* a Les Pauils i a Graus, també alab. *ginastra*; però adverteix que torna a ser *činestra* o *ginestra* amb *e* a Binéfar, Casp, Alcanyís i Alborge. No seria de bona crítica toponomàstica afirmar ni descartar que el nom del poble de *Ginast*, a l'Alta Ribagorçana, vingui d'aquí.

Ginet, *ginetari*, V. *genet*

GINGEBRE, del ll. ZINGĪBER, -ĪBERIS, i aquest, del gr. ζινγίβερις id. □ 1.ª doc.: 1249.

En la lleuda de Cotlliure: «carga de *gingibre*, 2 sol., 2 drs.», 1249 (RLR IV, 247); la versió que Capmany data de 1252 posa *gingebre*; «carga de pebre e de *gingebre*, de lacha, d'encens, de breyl, --- de sucre: prenen los corredors, --- 8 diners del venedor, e per cascuna carga d'aquests avers», tarifa de Bna. de 1271 (*EntreDL* I, 155, § 1); «DE SALSes O PIMENTES: sal --- pebre --- pebre --- *gingebre*: zinziber; clavells ---», OPou (*ThPu.*, 196); *gingebre* així mateix en els diccs. de JMarc i de Busa-N. També en llengua d'oc antiga s'usà, ara *gingebre*, ara *gingibre*; i de l'un o de l'altre idioma sembla haver estat manllevat el cast. JENGBRE (*DCEC*). La variant llatina GINGIBER ja es troba en glosses (*CGL* III, 564.63), amb una *g-*, que pot haver estat simplement una expressió gràfica del grup *dj-* amb què el llatí vulgar imitava aproximadament la *ç* grega.

S'usava això per a llaminadures de preu: «*gingibre* vert ab malvesia», JoMartorell (Ag. I, 126), i en un doc. del S. xv recollit per Comes (*Lib. de coses ass.*, 97) esmenta les «cuillers de argent per menjar *gingebre* vert». Cosa semblant degué ser la *gingebrada* de què ens parla el *Terç* d'Eiximenis (*DAG.*) i el *Llibre dels Mariners*. I és força versemblant que d'això sigui alteració el cast. antiq. (*DCEC*) GINEBRADA, com ja vaig dir allà, si bé convé acabar de demostrar-ho. També hi havia la confitura dita *gingebrat* (1334,

AlcM) que deu ser el mateix que la confitura de *gingibracho* que el rei d'Anglaterra es feia comprar a Montpeller, segons un doc. de 1232 (*BSCC* XVII, 258); cf. el que he dit de *codonyac* a CODONY.

DERIV.: Veg. supra, i *gingebro* (JRoig, *Spill*, 2679).

Gingerola, V. *clòtxina* *Gingibre*, V. *gingebre* *Gingimànigues*, V. cpts. de *giny* (GENI) *Gingiva*, *gingival*, *gingivitis*, V. *geniva* *Gingolar*, V. *janglar* *Ginjol* (Iris), V. *glaujol*, *gladiol* (ESGLAIAR)

GÍNJOL, nom comú amb l'oc. *ginjourlo* o *gijoulo*, sard i it. dial. *zinzola*, it. *zìzolo* o *giànggiola*, provinents d'una modalitat del ll. ZIZĪPHUM (vulgar també ZIZĪFUM), que es prengué del gr. ζίζυφον, id.; les formes romàniques semblen indicar que en llatí vulgar es creà una variant *ZIZŪLU o *DJINZŪLU (per influència dels noms de plantes anàlogues, ACRÍFULUS > GRĒVOL i JINIPĒRUS > GINEBRE), i que és d'aquesta que vénen les formes romàniques. □ 1.ª doc.: 1317.

«La leuda de Cogliure --- lo Sr. rey de Mallorques --- dix que revocaria --- de Barssalona --- aquestes coses --- vori la carga, 2 sol., ermudàtils, la carga, 12 drs.; *gingòls*, la carga, 6 drs.; pinyons ---», a. 1317 (RLR XXI, 73). En altres docs. ross.: «un cullitor de *ginjolls*», 1385; «2 lbs. de *gingòls*», 1416, i encara així 1433 (*InuLC*); «recepta a cavall qui aja gran tos --- penrràs 3 lliures de suc de col blanca e --- e tots jorns sia-li donat --- destemprat ab aygua cuyta, ab falzia e *gingòls*, e ab atzebit» en la Farmacologia catalana de Klagenfurt (c. 1400), AORBB III, 259; «FRUYTES: *ginjols*: zizípha, jujúba», Onofre Pou (*ThPu.*, 62).

Segueix en ús pertot. Ho he sentit tota la vida a gent de Barcelona, Girona etc.; n'he collit i menjat a les canals de les penyes de Montserrat (1928) etc., i no sé que enlloc hi hagi variants fonètiques importants; potser en algun punt del Nord una variant amb *gui-* (per influència de noms de planta com *guindola*, *DCEC*, *GUINDA*, llegd. *guindoulo* 'ginjol', o com *GUIXA*): *Els Guinjols* (*els ginžuls*) és un indret vora el poble de la Selva de Dalt (1958), però no em consta que vingui d'això. Però també a les altres regions de la llengua: mall. *žinjòls* (Banyalbufar, 1963); eiv.: «*-ul*: azofaifa» (PzCabrer.); *jinjols* i l'arbre *jinjoler* a Carlet (J. G. M., 1935). Encara que en castellà comú és *azuñaija* (provinent d'un mot àrab emparentat amb l'ètimon grec del nostre, *DCEC*, s. v.), el nom català ha penetrat en certa mesura en zones orientals castellanes, des de València [1611, Covarrubias], Sogorb *ginjoles* (*GGRV*, *Cast.*, p. 900), murc. *jinjol* (Ga. Soriano) i he sentit *binholes* jo mateix a gent de les muntanyes d'Almeria (1936).

Entre els representants romànics del nostre mot hem de posar en primer lloc l'oc. mod. *ginjourlo*, que el *TdF* consigna com a forma rodanesa («rouge coumo uno *ginjourlo*», TAubanel) amb variants com *gijoulo*, *gijolo*, en el Var *chichoulo*, a Niça *chinchorro*, i el llegd. *guindoulo* (alpí *dindoulo*) a què ja m'he referit; *ginjoulin* adj. 'de color rogenç, de ginjol' en el gas-